

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Чумака Юрія Яковича на тему «Адміністративно-правова протидія порушенням у сфері земельних відносин в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;

Особливістю сучасного етапу розвитку України є підвищення уваги до проблем охорони прав, свобод та інтересів учасників суспільних відносин. Не є винятком і сфера земельних відносин – сьогодні активно здійснюються закріплення на законодавчому рівні правової цінності землі як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави окреслило основну спрямованість розвитку системи нормативно-правових актів щодо регулювання земельних правовідносин. Поряд з тим, наведене положення визначає і особливості самих земельних правовідносин, які доцільно розглядати комплексно, враховуючи не лише аспекти володіння, користування та розпорядження землею власниками чи володільцями відповідних прав, а й більш широко – охорона земельного фонду, забезпечення раціонального використання земель, участь держави та інших суб'єктів публічного адміністрування у наведеному процесі. Відповідно, земля є важливою державною, правовою та суспільною цінністю, таку ж цінність зазначене благо та права щодо його використання, володіння та розпорядження ним складає і для кожного громадянина індивідуально. У зв'язку з наведеним постає важлива та актуальна науково-теоретична, законодавча та практична необхідність у формуванні цілісного та системного механізму її адміністративно-правової охорони, забезпечення належної участі держави у наведеному процесі, що буде ґрунтуватися на виваженому та оптимізованому підході у реалізації державної земельної політики щодо охорони земельних правовідносин, прав та інтересів їх учасників, земель як суспільно-правової цінності, а також невтручання держави у ті сфери

земельних правовідносин, які повинні бути врегульовані на приватно-правових засадах. Розкриття земельних правовідносин в контексті їх адміністративно-правової охорони є важливим та актуальним напрямом подальших наукових досліджень та розвитку національного законодавства. У поєднанні з недоліками правового регулювання це слугує підтвердженням актуальності теми дослідження Ю.Чумака.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій обумовлена тим, що наукова робота є комплексною роботою, в якій на підставі аналізу теоретичних джерел та правових актів здійснено комплексний аналіз адміністративно-правової протидії порушенням в сфері земельних відносин з урахуванням сучасних тенденцій. На основі результатів аналізу розроблені наукові положення, висновки і рекомендації стосовно доповнення категоріально-понятійного апарату, форм, методів, принципів, суб'єктів та об'єктів, нормативно-правового забезпечення адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин та її вдосконалення. Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що автор дійсно провів ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленим меті та завданням.

Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових розробок та норм чинного законодавства України визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні та окреслити напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства. Аналіз тексту дисертації свідчить про те, що вказаної мети було повною мірою досягнуто. Для досягнення зазначеної мети дисертантом було сформульовано та вирішено низку завдань: встановити сутність земельних відносин як об'єкта адміністративно-правової охорони; розкрити види адміністративних правопорушень у сфері земельних відносин в Україні; визначити поняття адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні та виділити її особливості; охарактеризувати правові засади

протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні та визначити місце серед них адміністративно-правових норм; розкрити систему суб'єктів протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні та особливості їх адміністративно-правового статусу; систематизувати адміністративно-правові форми та методи протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні; узагальнити адміністративні процедури протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні; визначити напрями удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері земельних відносин в Україні; опрацювати можливості використання в Україні зарубіжного досвіду протидії правопорушенням у сфері земельних відносин; сформувати напрями удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері земельних відносин; змодельовати оптимізацію форм взаємодії суб'єктів протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні. Виконанню цих завдань сприяло плідне використання здобувачем теоретичних праць у галузі теорії держави і права, конституційного, адміністративного, цивільного, земельного та інших галузей права, соціології, філософії тощо.

Для вирішення поставлених завдань дисертант використав загальнонаукові та спеціально-правові методи наукового дослідження, сукупність яких дала змогу всебічно вивчити предмет дослідження. Вони базувалися на системному підході, застосування якого допомогло з'ясувати особливості зв'язків між досліджуваними явищами та процесами.

Комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертантом предмету дослідження. Починаючи роботу з визначення поняття, ознак та особливості адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні, а також їх місця серед об'єктів адміністративно-правової охорони, автор поступово переходить до аналізу суб'єктно-об'єктної характеристики адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин як управлінської системи; встановлює форми та методи адміністративно-правової протидії порушенням в

досліджуваній сфері; визначає напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин.

Викладені в дисертації погляди автора на проблеми адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин є достатньо обґрунтованими, зроблені висновки та визначені поняття мають відповідний ступінь наукової новизни. Всебічність зробленого аналізу підтверджується достатньою кількістю використаних автором наукових, інформаційних та правових джерел.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин, в якому визначено сутність та особливості функціонування її правового механізму та сформульовано пропозиції щодо удосконалення його науково-теоретичного підґрунтя, адміністративно-правового регулювання та правозастосовної практики.

Заслуговує на увагу подане автором розуміння сутності профілактики правопорушень у сфері земельних відносин, яку запропоновано визначати як цілеспрямовану комплексну систему заходів соціального, нормативно-правового, організаційного, психологічного, інформаційно-виховного, економічного характеру, а також діяльність органів публічного адміністрування та інститутів громадянського суспільства щодо їх реалізації, які спрямовані на утвердження стійкого правопорядку у сфері земельних відносин шляхом виявлення причин та умов, які сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, та їх подолання, формування ефективного нормативно-правового регулювання земельних відносин, впливу на свідомість майбутнього порушника з метою усунення негативної мотивації та запобігання вчинення ним правопорушень у визначеній сфері.

Досить цікавою є позиція автора, щодо удосконалення адміністративно-правової протидії адміністративним правопорушенням у сфері земельних відносин запропоновано законодавчо передбачити інститут «протегування», у

рамках якого посадова особа-протектор буде уповноважена на розроблення плану заходів щодо охорони землі та забезпечення взаємодії між органом, який реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, у сфері Державного земельного кадастру, державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, та кожною конкретною особою, яка реалізує право на землю.

Цілком аргументовано у роботі розуміння сутності профілактики правопорушень у сфері земельних відносин, яку запропоновано визначати як цілеспрямовану комплексну систему заходів соціального, нормативно-правового, організаційного, психологічного, інформаційно-виховного, економічного характеру, а також діяльність органів публічного адміністрування та інститутів громадянського суспільства щодо їх реалізації, які спрямовані на утвердження стійкого правопорядку у сфері земельних відносин шляхом виявлення причин та умов, які сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, та їх подолання, формування ефективного нормативно-правового регулювання земельних відносин, впливу на свідомість майбутнього порушника з метою усунення негативної мотивації та запобігання вчинення ним правопорушень у визначеній сфері.

Заслуговує на увагу обґрунтування необхідності запровадження додаткових адміністративних стягнень за вчинення правопорушень у сфері земельних відносин, що передбачені ст.ст. 52, 53, 54 та 55 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у вигляді позбавлення права займатися підприємницькою діяльністю у галузі сільського господарства чи іншій галузі, яка пов'язана із використанням земельних ресурсів, строком на 1 рік, зобов'язання вчинити адміністративно-відновлювальні заходи.

Слід також сказати, що автором дуже влучно визначено адміністративно-правову охорону земельних правовідносин як комплексне поняття, що позначає сукупність адміністративно-правових норм, принципів, засобів та заходів ідеологічного, регулятивного, стимулюючого та правозахисного характеру, спрямованих на створення умов та обставин

належної реалізації прав та законних інтересів учасників земельних правовідносин, раціонального використання, відновлюваності та охорони земель як основного суспільного багатства, попередження земельних правопорушень, та застосування заходів адміністративного примусу у разі їх виявлення, а також відповідну діяльність публічної адміністрації, спрямовану на досягнення визначених вище цілей, що в цілому складає цілісний та взаємоузгоджений адміністративно-правовий механізм.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення дисертації можуть бути використані та вже використовуються у: правотворчості – для підготовки змін та доповнень до адміністративно-правових актів, які регламентують здійснення адміністративно-правової протидії порушенням у сфері земельних відносин; науково-дослідній сфері – для подальшої розробки проблем адміністративно-правової протидії порушенням взагалі і адміністративно-правової протидії правопорушенням в сфері земельних відносин зокрема; правозастосовній діяльності – для удосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, уповноважених здійснювати адміністративно-правову протидію порушенням у сфері земельних відносин; у навчальному процесі – при вдосконаленні програм навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Господарське право», «Земельне право» для підготовки відповідних підручників, навчальних посібників, а також при проведенні занять з цих дисциплін.

Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 6-ти наукових статтях, дві з яких опубліковані в міжнародному виданні, та 5-ти тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Результати та висновки, які містяться в аналізованому дослідженні, відомі широкому колу наукової громадськості. Результати дослідження доповідалися на семінарах та конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення й результати дослідження.

Надаючи загальну позитивну оцінку даному дослідженню, варто вказати

на окремі недоліки та дискусійні положення, що містяться в тексті роботи.

1. Враховуючи, що поняття «адміністративно-правова охорона» тісно пов'язано з поняттям «адміністративно-правовий захист», дисертантці варто було присвятити більше уваги співвідношенню цих категорій у сучасній науці адміністративного права, а не обмежуватися періодичним зверненням до цього питання в підрозділах, присвячених вирішенню інших дослідницьких завдань.

2. Не зовсім зрозумілою є позиція автора щодо сутності поняття адміністративно-правова протидія, в роботі наведено низку думок вчених з різних галузей права є особиста думка автора, щодо визначень, та все ж хотілося б почути більш конкретне бачення автора, щодо досліджуваного поняття.

3. Не достатньо аргументованою, на наш погляд, є позиція автора щодо напрямів удосконалення профілактики адміністративних правопорушень у сфері земельних відносин. Хотілося б почути аргументацію авторської позиції.

4. Дисертанту варто було б приділити увагу не лише позитивним аспектам зарубіжного досвіду, а й досвіду тих держав, в яких адміністративно-правова протидія правопорушенням у сфері земельних відносин знаходилася чи знаходиться на низькому рівні розвитку (Радянський Союз, Північна Корея тощо), щоб на їх прикладі додатково довести значення адміністративно-правової протидії для побудови цивілізованих відносин в земельній сфері та економічного зростання держави в цілому.

Наведені зауваження носять характер побажань і не впливають на позитивну оцінку дослідження. Отже, за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація Чумака Юрія Яковича на тему «Адміністративно-правова протидія порушення відносин в Україні» відповідає вимогам, які встановлені у пункті 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, і які висуваються до кандидатських дисертацій.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Чумака Юрія Яковича на тему «Адміністративно-правова протидія порушенням у сфері земельних відносин в Україні», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право, є завершеною науковою працею, яка містить низку нових і належним чином обґрунтованих висновків, рекомендацій та пропозицій, які мають значення для подальшого розвитку адміністративно-правової науки, а її автор Чумак Ю.Я. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

д.ю.н., доцент,

професор кафедри цивільного права і процесу

Юридичного факультету

Національного авіаційного університету *Т.М. Ямненко* Ямненко Т.М.

Ямненко Т.М.

свідчу

Вчений секретар

Національного авіаційного університету

О.Томас